

UIT DE HISTORIE VAN KOEDIJK

door J.P. Geus

XVII. Ratten verdelging

Naarmate de tuinbouw zich uitbreidde ten koste van de veehouderij, kreeg men ook meer te maken met de vraatzucht van het schadelijk wild. (Plaagdieren zoals men ze nu noemt) Vooral de ratten waren rond 1900 een ware plaag. Veel gewassen zoals pas uitgepootte koolplanten, werden vooral nabij de kanten van de sloten door de ratten afgevreten. Reeds in het gemeenteverslag over het jaar 1873 werd van deze overlast melding gemaakt.

In 1898, toen de tuinbouwers in het Geestmerambacht verenigd waren in de in 1896 opgerichte Naamloze Landbouw en Handelsvereniging gevestigd te Broek op Langedijk, klopte het bestuur bij de gemeente aan om een subsidie voor het verdelgen van de ratten. Men was voornemens om voor iedere gevangen rat 10 cent te betalen.

In 1899 was er te Koedijk een afdeling van de Landbouw en Handelsvereniging. Van de tuinbouwers werd toen voor de rattenverdelging een bijdrage verlangd van 1 cent per snees bouwland. (1ha = ca 42 snees) Het gemeentebestuur en het bestuur van de banne Koedijk gaven beiden een subsidie van f25,- Jan Dekker Gz., die de ratten in ontvangst nam en deze aanvankelijk kosteloos begroef, kreeg in de loop van zomer op eigen verzoek een vergoeding van f5,-per jaar.

De rattenrekening over 1899 zag er als volgt uit:

Ontvangsten 1 cent per snees	f 88,43
Bijdrage gemeente Koedijk	f 25,-
Bijdrage banne Koedijk	f 25,-
Totaal	f138,43

De uitgaven ad f135,45 waren niet gespecificeerd, maar na aftrek van f5,- be-graafloon kan er aan rattenpremie f130,45 zijn uitgekeerd. Dat wijst op een aantal van 1300 ingeleverde ratten.

In 1900 ging men op dezelfde voet verder. De ratten konden op dinsdag, donderdag en zaterdag van 19.00 tot 20.00 uur worden ingeleverd. De uitbetaling werd gedaan door de dorpsveldwachter Pieter Verwer, die samen met zijn zoon de ratten begroef. De premie werd per 1 september 1900 verhoogd tot 15 cent per rat. Over 1900 uitbetaald f224,-. Dit wijst op een aantal van ca 2000 ingeleverde ratten.

Over 1901 bedroeg de uitgaaf van de rattenrekening f220,75. Dus weinig verschil met het jaar daarvoor. Het traktement van Pieter Verwer was inmiddels verhoogd van f12,- tot f15,- per jaar.

Over 1902 werd er voor 2517 ratten uitbetaald. Men vond dit aantal blijkbaar nogal hoog, want er gingen toen stemmen op om wat meer controle op het aantal ingeleverde ratten.

In 1903 betaalden aanvankelijk alle afdelingen 10 cent per rat, doch op de Algemene vergadering werd besloten van 16 maart tot 1 mei 15 cent en daarna 10 cent te betalen. Alle afdelingen moesten wel dezelfde bedragen betalen, want anders bestond de kans dat de ratten op het meest betalende dorp werden ingeleverd.

Pieter Verwer was op 10 april 1902 overleden en de nieuw benoemde veldwachter Klaas Sloten, werd nu van gemeentewege belast met het in ontvangst nemen en begraven tegen een extra beloning van f20,-, die uit de gemeentekas werden betaald

Van een dorpsgenoot heb ik vroeger eens gehoord dat hij als werkjongen een nest met jonge ratten had gevonden en die in zijn stikketrommel (broodtrommel) deed om ze 's avonds in te leveren. Dat moet dan wel voor 1903 zijn geweest, want toen werd besloten om kale ratten niet meer uit te betalen. Het aantal uitbetaalde ratten beliep in dat jaar nog 1907 stuks.

Met ingang van 1904 werd onder de tuinbouwers rattenvergif uitgedeeld en was het gesleep met dode ratten ten einde. De schade werd toen ook veel minder.

In het jaarverslag van de tuinbouwvereniging van Koedijk over 1913 schreef de secretaris: De verenigingen te Oudkarspel en Noord Scharwoude willen weer premie betalen voor rattenverdelging. Het bestuur voelt er niets voor daar zij overtuigd is dat de ratten uit dankbaarheid voor het niet uitloven van een premie op hun leven, minder schade berokkenen dan voor enkele jaren terug.